

Pep Perenya, també gran amic de qui us parla, quasi un meu germà, lleidatà com jo, amb qui vaig tenir un contacte constant, confidencial, però que a mi, al revés del cas d'en Joan, no va influir-me en el perfil religiós ni de projecció social, només en l'afectiu. La preocupació ètica i de perfeccionament de la persona i la seva inserció social predicades per Pereña van fàcilment influir, diria jo, en l'esperit generós i fraternalment afectiu d'en Joan, i així va arribar l'acceptació de crear el centre d'ensenyament de la Vall del Tenes com diu ell mateix en el curiós i ric llibre de memòries, *Calaix dels Records*, que en la segona part permet seguir la trajectòria d'un llicenciat en lletres a Barcelona, des de finals dels foscos anys quarantes.

Una feina fixa la va tenir els anys cinquantes dins la indústria tèxtil. En Joan va treballar també com a lliure, en feines ocasionals, més o menys variades, i sobretot traduint, corregint, confegint textos d'encàrrec, fins que entrà fix a Teide on estaria divuit anys. La preocupació de tirar endavant una família, fent equilibris econòmics com fèiem tots en aquell temps, a ell no va privar-lo, sinó esperar-lo, sempre recolzat en la Maria Lluïsa, a contribuir al moviment de famílies catòliques, els equips de la Mare de Déu, etc. Més tard, fou professor dels cursos per a mestres de Rosa Sensat, s'enamorà del moviment pedagògic català, fruit també de llargues converses amb Pep Pereña, i jo diria que els anys vuitantes estava madur per aprofitar el regal que li queia del cel, el centre de segon ensenyament que li proposaven d'organitzar i que el lligaria encara més a Santa Eulàlia.

Tinguem present també que es trobava encara a uns anys de jubilar-se, que aquesta ocupació nova era una tasca durable on podria aplicar les teories i procediments i orientacions de la millor tradició educativa del país.

I quin tros del país més estimat per ell! Feia molts anys que havia clavat arrels a Santa Eulàlia, primer intermitentment, després alternant amb Barcelona i a temporades llargues. Ara el perfil del minipaisatge començava a canviar, però ell estava sadollat des de feia molts anys, dels indrets acostumats: els noms de can Duran, can Pere Lluïset, la font de Sant Cristòfol, la de Sant Isidre, el camí de la Font d'Abrill, ca l'Amell, els revivia sempre des que s'instal·là a primeries dels anys seixantes, anys de primers contactes, a can Vicenç paleta... fins els setantes, quan s'havien bastit la casa xalet.

Les va fer, segons els plans previstos, el centre d'ensenyament, i aquell home que al principi, quan tenia vint anys, dubtava que l'ensenyament el temptés, mai s'hi va llançar de cap com les granotes a la tolla. I la resta ja la sabeu.

He volgut, a la meua manera, aportar l'homenatge d'un seu condeixeble i coetani. Ell va néixer el juny de 1923 i jo al juliol; la guerra va unir-nos, perquè si no hi hagués hagut guerra i el meu pare no hagués hagut de traslladar-se a Barcelona a recomençar el 1940, jo potser m'hauria quedat a Lleida més anys.... o potser no, perquè semblava destinat a ser universitari.

Vam fer Filosofia i Lletres, amb dos anys de diferència, i no vam coincidir mai a la Universitat, tot i que hi teníem amics comuns—Joan Triadú, per exemple— No ens vam conèixer fins que el doctor Rubió ens va triar per a treballar a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, jo només un any, ell una pila.

Jo recomanaria als amics que en Joan té a Santa Eulàlia de Ronçana que llegissin tots de cap a cap el llibre de memòries que he esmentat, atapeït de dades, anècdotes, fils d'humor, i molta humanitat i bonhomia. Me'l va enviar el 2006, amb una carta datada el disset de maig, quan

ell encara estava ben portant. Anunciava que, si entrava algun dia en el món informàtic, —al final hi va treure un xic el nas— en farà algun altre, de llibre, on inclourà "proses i versos d'humor més o menys estripat, parracs d'insomni, que són com ara el tub de fums d'una caldera vella, cansada d'un món —el nostre i el global, com tu (jo) dius— que ens afeixuga. Deu ser cosa de l'edat."

Entre originals juvenils, dietaris i memòries, obres de text i de divulgació, i traduccions la meua producció abasta uns cent vint-i-cinc títols, molts dels quals a mesura que apareixien enviava a en Ruíz. Ell era una persona en qui jo confiava, perquè sabia llegir. Ens escrivíem sovint, almenys mentre vam estar en actiu. La Maria Lluïsa sap de la nostra amistat, perquè la compartia amb la meua muller. Vam venir els anys setantes a Santa Eulàlia, i vam fer nit al xalet, després d'una festa literària, L'endemà ens portà a dinar, esplèndidament, en una casa masia, on l'excel·lència dels plats, consistents i tradicionals, s'adeia a un ambient, encara no tan modernitzat com avui ho teniu tot.

I sobtadament, un dia rebo una carta on m'anuncia que li han encomanat d'engegar un centre de batxillerat, i que pensa posar-hi el coll. Feia uns vint anys que la meua muller havia creat una escola de Primària a Lleida sortejant les mil i una dificultats, traves i ofecs; i ell, tan fresc com il·lusionat, està decidit a posar-se al front d'una empresa prou difícil. L'home que m'havia dit aparentment convençut, trenta anys endarrere, que l'ensenyament no l'atreia.

Doncs les successives cartes mostren cada cop més un entusiasme creixent, una dedicació —que és absolutament necessària en aquests casos— al centre d'ensenyament, avui esdevingut IES oficial.

La meua darrera etapa com a ensenyant fou de catedràtic de català a l'Institut de les Borges Blanques, que és capital de la comarca ponentina de les Garrigues —les Garrigues de l'oli d'oliva, sí— i quan vaig jubilar-me li van posar el meu nom. Som fins a cert punt paral·lels també en això: a ell li dediquen una casa de cultura i biblioteca a mi un Institut.

He volgut fer aquestes pinzellades per donar testimoni de la meua sentida amistat amb un home ferm, l'estatura del qual creixerà sense dubte, i que se'm fa viu i em dóna inspiració sempre que el recordo.

Josep Vallverdú

Joan Ruíz i Calonja